

Datum besluitraad	: 24 februari 2015	Datum oordeelraad	: 27 januari 2015
Agendapunt	: 17	Datum B&W	: 6 januari 2015
Volgnummer	: 15.020 / 14bs01084	Programma begroting	: diverse programma's
Gewijzigd voorstel	: nee	Productnummer	: diverse producten
Portefeuillehouder	: M. van Dongen		
E-mail steller	: Arie.denBraber@veldhoven.nl		

Adviesnota raad

Scenario's bezuiniging op subsidies professionele culturele instellingen

Samenvatting

Tijdens de begrotingsbehandelingen in november 2013 werd besloten vanaf 2016 een bezuiniging op de subsidies van vijf grote instellingen in te boeken, oplopend tot een bedrag van 1 miljoen euro per 2018. In de gemeenteraad is tweemaal overleg gevoerd over het te volgen proces om tot een concrete invulling van genoemd bedrag te komen. Tijdens de tweede beraadslaging op 11 februari 2014 werd een motie daarover aangenomen. Twee voor deze adviesnota relevante punten in die motie waren:

- 1: overleg voeren met de betrokken instellingen over dilemma's van de instellingen en mogelijke scenario's voor de bezuinigingen;
- 2: in opdracht van het college een extern bureau een onderzoek te laten doen naar de financiële en praktische haalbaarheid van de bezuinigingen.

De gesprekken met de professionele culturele instellingen (muziekschool Art4U, de bibliotheek, Museum 't Oude Slot, Theater De Schalm) zijn gevoerd in de periode maart – juni 2014. Middels een informatienota is uw raad in juli geïnformeerd over de uitkomsten daarvan. In die nota werd aangegeven dat inzake het zwembad een ander traject wordt gevolgd. Hierover is uw raad eveneens per informatienota geïnformeerd.

In september is na een offertetraject bureau Berenschot geselecteerd om een onderzoek te doen naar drie voorgelegde scenario's. In de opdracht was opgenomen dat het bureau een eigen scenario daaraan mocht toevoegen. Het bureau heeft daarvan gebruik gemaakt.

Begin december 2014 heeft het bureau de uitkomsten van het onderzoek over de vier scenario's ingediend. Het college stelt op basis van het rapport van het bureau uw raad voor om scenario 4 verder uit te gaan werken. Dit scenario levert een voldoende substantiële bijdrage aan de invulling van de ingeboekte bezuiniging van 1 miljoen euro en beantwoordt in voldoende mate aan het uitgangspunt om zoveel mogelijk de activiteiten van de culturele instellingen overeind te houden.

Beslispunten

1. Van de vier voorgelegde potentiële mogelijkheden om te komen tot een bezuiniging op de vier professionele culturele instellingen, die substantieel bijdraagt aan de bezuiniging van 1 miljoen euro die is opgenomen in de begroting, te kiezen voor een uitwerking van scenario 4.
2. Totdat scenario 4 is uitgewerkt en tot de vaststelling van de subsidies van betrokken instellingen in de nieuwe situatie kan worden besloten, het college opdracht te geven om de gemeenteraad per kwartaal middels een informatienota te informeren over de voortgang van de uitwerking van scenario 4.

Inleiding

De gesprekken met de vier culturele instellingen in de periode maart – juni 2014 hadden mede tot doel mogelijke scenario's voor bezuinigingen op te halen. Het zag er aanvankelijk naar uit dat er geen gezamenlijk scenario van de instellingen zou komen. Uiteindelijk kwam er echter wel een gezamenlijk voorstel van de vier instellingen. Met de twee scenario's die het college reeds had bepaald, waren er dus drie scenario's om aan een extern bureau ter toetsing voor te leggen.

Ten behoeve van het offertetraject om een bureau te selecteren werd ook aan de vier instellingen gevraagd namen van mogelijke kandidaten in te brengen. Mede op basis van die reacties werd een uitvraag aan vier gerenommeerde bureaus voorgelegd. Een vertegenwoordiger van de vier instellingen is betrokken geweest bij de keuze voor bureau Berenschot.

In de opdracht aan dat bureau werd onder meer opgenomen dat het bureau:

- de scenario's op praktische en financiële haalbaarheid moet toetsen;
- een uitspraak moet doen over de haalbaarheid van het deel van de bezuiniging dat voor 2016 is ingeboekt (€ 330.000);
- de vrijheid heeft om gaande het onderzoek een eigen scenario toe te voegen.

Het bureau heeft van die laatste mogelijkheid gebruik gemaakt en heeft een vierde scenario toegevoegd. In feite is scenario 4 een iets verdergaande uitwerking van het gezamenlijk scenario (scenario 3) van de culturele instellingen. De vier scenario's bevatten, kort samengevat, de volgende elementen:

Scenario 1: *Jeugdcultuur*

- Kinderen en jongeren kunnen zich gedurende hun hele schoolloopbaan muzikaal, beeldend, expressief met dans en theater ontwikkelen en met literatuur in aanraking komen;
- De activiteiten voor de jeugd van de muziekschool en de bibliotheek onderbrengen in de MFA's, verbrede scholen en Sondervick College;
- muziekonderwijs en bibliotheek voor volwassenen overlaten aan de markt (privédocenten resp. commerciële aanbieders);
- gebouwen bibliotheek en muziekschool komen vrij en kunnen worden herontwikkeld;
- herijking convenant samenwerking muziekschool met gemeenten Eersel en Bergeijk.

Scenario 2: *Cultuurhuis*

- Huisvesting van theater, bibliotheek en muziekschool in bestaand gemeentehuis-complex. Kleinere bibliotheek op benedenverdieping huidige locatie, muziekschool op bovenverdieping, muziekkuitvoeringen in kleine zaal van theater;
- Evenals in scenario 1 bij bibliotheek en muziekschool alleen activiteiten voor jeugd. Ook in dit scenario worden activiteiten voor volwassenen overgelaten aan de markt;
- Samenvoeging niet alleen ruimtelijk, maar ook organisatorisch en bestuurlijk. Er ontstaat een nieuwe culturele entiteit, inclusief Museum 't Oude Slot, ook al is het museum elders gehuisvest.
- Gebouw muziekschool komt vrij en kan worden herontwikkeld.

Scenario 3: *Gezamenlijk scenario culturele instellingen*

- Art4U had een plan opgesteld, dat onder meer inhoudt om naast de kernformatie een flexibele schil van zzp-ers in te richten. Deel van de activiteiten gaat naar de markt.
- Gebouw muziekschool daardoor te groot voor alleen muziekonderwijs. Gedacht kan daarbij worden om De Parasol in de muziekschool onder te brengen, waardoor een Educatiecentrum ontstaat. Gebouw De Parasol zou herontwikkeld kunnen worden;
- Vermindering activiteiten Theater De Schalm en daardoor besparing op personeelskosten;

- Meer activiteiten van de bibliotheek op locaties van de doelgroepen. Bibliotheek heeft daardoor voldoende aan benedenverdieping. Besparing op personeelskosten;
- Expositieruimte De Verdieping (onderdeel museum) onderbrengen op vrijgekomen bovenverdieping bibliotheek.

Scenario 4: *Eigen scenario Berenschot*

- Organisatorische en bestuurlijke samenvoeging van de vier instellingen tot nieuwe culturele entiteit;
- Inkrimping bibliotheek, alleen op benedenverdieping huidige locatie;
- Activiteiten van muziekschool op locatie: scholen, museum, kleine zaal De Schalm etc..
- Kantoorruimte muziekonderwijs op bovenverdieping bibliotheek, samen met expositieruimte De Verdieping;
- Gebouw museum blijft bestaan als cultuuretalage (met breed aanbod van erfgoed en cultuur) en trouwlocatie;
- Gebouw muziekschool komt vrij en kan worden herontwikkeld.

Het rapport van Berenschot is als bijlage aan deze adviesnota toegevoegd.

Relevante (wettelijke) beleidskaders

- Motie van de gemeenteraad van 11 februari 2014 over de procesgang inzake de bezuiniging op subsidies van vijf grote instellingen per 2016;
- Algemene wet bestuursrecht;
- De meerjarenbegroting en specifiek het bedrag van 1 miljoen euro dat daarin is opgenomen als bezuiniging op vijf professionele instellingen.

Beoogd effect

Substantiële invulling van de bezuiniging van 1 miljoen euro op vijf professionele instellingen (waaronder de vier professionele culturele instellingen), die is opgenomen in de meerjarenbegroting.

Argumenten

1.1 Scenario 4 levert voldoende bijdrage aan de bezuinigingsopgave.

In het rapport van Berenschot is een indicatie opgenomen van de kostenreductie van elk scenario. Tevens wordt per scenario een inschatting gegeven van de eenmalige reorganisatiekosten zoals onder meer juridische ondersteuning en procesbegeleiding. Er zijn ook aspecten met mogelijke financiële consequenties waarvan de omvang in dit stadium niet in te schatten is, zoals frictiekosten inzake personeel en kosten van inrichting van organisatieonderdelen op een andere plaats. Ondanks die nog bestaande onduidelijkheden ontstaat een beeld dat voldoende houvast biedt om in te schatten in hoeverre een scenario wel of niet voldoende bijdraagt aan de bezuinigingsopgave van 1 miljoen euro.

Scenario 1 (Jeugdcultuur) levert de meeste besparing op, veel meer dan de bezuinigingsopgave. Dat geldt, in mindere mate, ook voor scenario 2 (Cultuurhuis). Scenario 3 (gezamenlijk scenario instellingen) is zeker een interessante samenstelling van ideeën en concrete plannen, maar levert een te lage besparing op. Bij dat scenario zou een grote, eigenlijk niet reële, bijdrage vanuit de subsidie voor het zwembad vereist zijn om aan de bezuinigingsopgave te kunnen voldoen. Om die reden wordt aan dit scenario geen voorkeur gegeven.

Scenario 4 levert een besparing op die dicht in de buurt komt van 1 miljoen euro. Vanuit een financiële optiek een realistisch te noemen scenario.

1.2. Bovendien worden, ondanks een ingrijpende bezuiniging met aanzienlijke consequenties, in scenario 4 zoveel mogelijke culturele functies overeind gehouden

Een bezuiniging van 1 miljoen euro op vijf professionele instellingen is niet te realiseren zonder ingrijpende gevolgen. Toch was het een uitgangspunt van het college voor het aandeel van de culturele instellingen om zoveel mogelijk de bestaande culturele activiteiten overeind te houden. De besparingen zouden vooral gevonden dienen te worden in een andere organisatie van de activiteiten. Dit werd tussentijds uiteengezet richting het bureau, toen dat kwam met de vraag waarom het sluiten van één van de drie grote (qua subsidieniveau) culturele instellingen niet als scenario was opgenomen.

Die overweging speelde ook een belangrijke rol inzake het aandeel van Theater De Schalm in de scenario's. Anders dan bij de bibliotheek en de muziekschool zijn de activiteiten van een theater veel meer locatiegebonden. Er zijn ook weinig mogelijkheden voor een theater om de activiteiten aan de markt over te laten, want de markt (theaters in de regio) liggen dan buiten Veldhoven. Opname van het theater in de scenario's met dezelfde uitgangspunten als voor de bibliotheek en de muziekschool zou leiden tot het stoppen van de voorziening met alle daarbij horende activiteiten. En dat past niet bij het eerder aangegeven uitgangspunt van het college.

Bureau Berenschot heeft naast een toets op praktische en financiële haalbaarheid ook een kwalitatieve toets van de scenario's in het rapport opgenomen. Daarbij scoren de scenario's 1 (jeugdcultuur) en 2 (cultuurhuis) lager dan de andere twee scenario's. Beide scenario's worden een te grote inbreuk op de culturele infrastructuur gevonden, hetgeen weerspiegeld wordt in de kostenreductie van die twee scenario's. Het college kan met dat oordeel instemmen, al weegt het college scenario 1 daarbij anders dan scenario 2. Bij scenario 1 wordt de focus weliswaar op het talent voor de toekomst, de jeugd gelegd, maar dat neemt niet weg dat twee gebouwelijke voorzieningen verdwijnen. Dat is een inbreuk op de culturele infrastructuur en op de kwaliteit van Veldhoven als vestigingsplaats voor burgers en bedrijven. Bij scenario 2 is die inbreuk minder ingrijpend, niet alleen omdat bij dat scenario één voorziening wordt opgeheven maar ook omdat in dat scenario de resterende voorzieningen beter geïntegreerd worden. Het gezamenlijk scenario van de instellingen heeft als voordeel dat het voortkomt uit hun eigen plannen, maar het is op sommige punten te weinig instelling overstijgend. In scenario 4, dat de beste elementen uit de andere scenario's samenvoegt, is die integratie wel optimaal. Met meer kans op een kruisbestuiving tussen de culturele disciplines, die de kans op nieuwe initiatieven groter maakt. In dit scenario behouden de bibliotheek en de muziekschool, in tegenstelling tot de scenario's 1 en 2, ook activiteiten voor volwassenen, al is dat in afgeslankte vorm. Scenario 4 beantwoordt daarmee het best aan het uitgangspunt om door een andere organisatievorm zoveel mogelijk activiteiten overeind te houden, zeker de activiteiten voor en door jeugdigen. Dit scenario scoort goed bij de kwalitatieve toets van het bureau.

2.1. Het is aangewezen om in het proces van de uitwerking meegenomen te worden om over de resultaten daarvan eind 2015 een gefundeerd besluit te kunnen nemen

De uitwerking van scenario 4 bevat enkele complexe vraagstukken, zoals het komen tot een organisatorische en bestuurlijke nieuwe culturele entiteit, de ontwikkeling van aangepaste concepten voor het muziekonderwijs en het bibliotheekwerk en de huisvesting van diverse functies in het gebouw van de bibliotheek. De wijze waarop aan die aspecten vorm en invulling gegeven wordt, zal bepalend zijn voor de uiteindelijke invulling van de bezuinigingsopgave. Eind 2015 zal uw raad een voorstel over de resultaten worden voorgelegd, waarbij uw raad onder meer gevraagd zal worden de definitieve omvang van de subsidies en dus de bezuiniging vast te stellen.

Om tot een goede besluitvorming te kunnen komen, is het aangewezen om tijdens het proces geïnformeerd te worden over de diverse stappen.

Kanttekeningen en risico's

1.1. De gemeente kan geconfronteerd worden met derving van huurinkomsten

Volgens scenario 4 zal het gebouw van de muziekschool vrijkomen. De muziekschool betaalt van het subsidiebedrag huur aan de gemeente, die als inkomsten in de begroting is opgenomen. Wanneer er direct na het vertrek van de muziekschool uit het gebouw ofwel een andere huurder of koper is gevonden ofwel een instantie die de locatie wil herontwikkelen, hoeft er geen sprake te zijn van derving van inkomsten. Dat is wel het geval wanneer dat niet lukt en het gebouw enige tijd leeg staat. Om dit risico te voorkomen c.q. tot een minimum te beperken, wordt dit aspect nadrukkelijk in de uitwerking meegenomen.

Financiën

De bezuiniging van 1 miljoen euro op de vijf professionele instellingen is getrapd in de meerjarenbegroting opgenomen. In 2016 staat een bezuiniging van € 330.000 ingeboekt, in 2017 een bedrag van € 660.000 en per 2018 structureel het bedrag van 1 miljoen euro. Gelet op het onderzoek van bureau Berenschot mag er vanuit gegaan worden dat scenario 4 een grote bijdrage aan het bedrag van 1 miljoen gaat leveren .

Bureau Berenschot is ook gevraagd zich uit te spreken over de haalbaarheid van de tranches. Het bureau geeft aan het onwaarschijnlijk te achten dat per 2016 een bezuiniging van € 330.000 kan worden gerealiseerd. Het zal wellicht niet mogelijk blijken het volledige bedrag te realiseren, maar er zijn mogelijkheden om een deel van het voordeel van scenario 4 al per 2016 te bereiken. Daarbij kan onder meer gedacht worden aan de maatregel om een bezuiniging door te voeren op de programmakosten van De Schalm. Ten tijde van het opstellen van deze adviesnota kan echter niet concreet worden aangegeven met welk bedrag de tranche voor 2016 wel kan worden ingevuld. Daarvoor is overleg met betrokken instellingen nodig in het kader van de uitwerking. En dat overleg kan pas starten na het besluit van de gemeenteraad.

De producten van de planning en controlcyclus zullen gebruikt worden om de raad te informeren over de voortgang van de bezuinigingsmaatregelen.

Communicatie en samenspraak

Zoals eerder aangegeven is in de aanloop naar het opstellen van scenario's meerdere malen overleg gevoerd met de betrokken instellingen. De instellingen werden ook betrokken bij het offertetraject richting een bureau dat de scenario's zou moeten gaan toetsen.

Bureau Berenschot heeft in het kader van het onderzoek ook overleg gehad met de instellingen en heeft na het indienen van de rapportage een toelichting daarop gegeven aan de vier instellingen.

Nadat bureau Berenschot de uitkomsten van het onderzoek aan het college presenteerde, zijn de directies en besturen van de vier instellingen over die uitkomsten geïnformeerd. Mede ook om te voldoen aan de vereiste juridische zorgvuldigheid conform de Algemene wet bestuursrecht.

Over dit raadsbesluit gaan we extern communiceren in het gemeentenieuws en op onze website

Uitvoering / planning

Na het besluit van uw raad zal de uitwerking van scenario 4 ter hand worden genomen.

De planning is om eind 2015 de resultaten daarvan aan uw raad voor te leggen. Dan kan een definitief besluit genomen worden over de omvang van de subsidies van de vier culturele instellingen in de nieuwe situatie, waarmee definitief duidelijk wordt wat de bijdrage is van scenario 4 aan de invulling van de ingeboekte bezuiniging van 1 miljoen euro.

De vier instellingen hebben al vaker aangegeven de huur te hoog te vinden. Bovendien wordt de huur jaarlijks geïndexeerd en de subsidie niet. Zij hebben ook gevraagd naar de mogelijkheid om "hun" gebouw over te nemen om zelf meer te kunnen sturen op hun huisvestingslasten. Ten tijde van het opstellen van deze adviesnota loopt een onderzoek naar de omvang van de huur en naar de mogelijk- en onmogelijkheden van het overnemen van de gebouwen door de instellingen. De uitkomsten van dat onderzoek worden betrokken bij de uitwerking van de nota vastgoedbeleid.

Bij de uitwerking moet ook het ruimtegebruik inclusief de positionering van de fractieruimtes als gevolg van de mogelijke komst van een servicebioscoop.

Bijlagen

I: Van bureau Berenschot: Rapportage resultaten toets scenario's bezuinigingen op de cultuursector.

Resultaat van de behandeling in de oordeelsvormende raad

De oordeelsraad adviseert het besluit ongewijzigd ter bespreking te agenderen voor de besluitraad op 24 februari 2015. De discussie centreert zich met name rondom het aspect samenwerking/samenvoeging, en de huisvestings-/vastgoedcomponent.

Reactie college n.a.v. behandeling in de oordeelsvormende raad

Het college heeft de inbreng vanuit de verschillende fracties in de oordeelsvormende raad goed gehoord. Zoals toegezegd is het raadsbesluit aangepast. Tijdens het debat werd meerdere malen de nadruk gelegd op het belang om voor een nieuwe situatie zeker de activiteiten van de vier instellingen voor/door jeugdigen overeind te houden. Dat is ook de insteek van ons college. Om die reden is aan het eind van argument 2.1. de zin "*Scenario 4 beantwoordt daarmee het best aan het uitgangspunt om door een andere organisatievorm zoveel mogelijk activiteiten overeind te houden*" uitgebreid met "*zeker de activiteiten voor en door jeugdigen*".

Voor een goed begrip en om mogelijke misverstanden te voorkomen, willen wij onze opvatting verduidelijken inzake de twee aspecten waarover tijdens de behandeling uitvoerig gesproken is:

Aspect samenwerken/samenvoegen

In het kader van de uitwerking zal er in eerste instantie op aangestuurd worden dat de vier instellingen, onder regie van de gemeente, overeenstemming bereiken over een niet vrijblijvende samenwerking en de daarbij passende bestuursvorm(-en). Dit is ook in de gesprekken met de besturen/raden van toezicht van de instellingen gesteld, waarbij ook is aangegeven dat diverse vormen mogelijk zijn. Indien de uitkomst van de gezamenlijke zoektocht anders is dan een integratie in een nieuwe organisatie, maar de bezuinigingsdoelstelling wordt wel gehaald, is dat prima. Het college wil echter wel het instrument van integratie in een nieuwe organisatie in kunnen zetten wanneer het niet lukt om in goed overleg tot een adequate samenwerkingsvorm en

invulling van de cultuur- en bezuinigingsopgave te komen. Het is namelijk wel de verantwoordelijkheid van het college om de bezuiniging die is ingeboekt in de gemeentebegroting, te realiseren.

Aspect vastgoed

In de gesprekken die voorafgaand aan het opstellen van scenario's met de culturele instellingen gevoerd zijn, is door die instellingen de omvang van het huurbedrag aan de orde gesteld. De instellingen betwijfelen of de huur marktconform is. De vragen/opmerkingen van de instellingen waren mede aanleiding voor de gemeente om een onafhankelijk bureau daarnaar onderzoek te laten doen. Een tussentijdse terugkoppeling geeft een indicatie dat bij sommige instellingen de huur inderdaad te hoog is. Dat was voor de gemeente aanleiding om het onderzoek te verbreden naar alle maatschappelijke instellingen die een pand/ruimte van de gemeente huren. Het alleen bij de culturele instellingen aanpassen van de huur is vanuit het oogpunt van het gelijkheidsbeginsel namelijk niet aangewezen. Vanwege die verbreding is het onderzoek nog niet afgerond. Zodra dat wel het geval is, zullen de uitkomsten inzake de culturele instellingen zoals toegezegd meegenomen worden bij de uitwerking. Een verlaging van de huur betekent overigens niet dat daarmee automatisch een gedeelte van de bezuinigingsopdracht is ingevuld. Ook al is er in de huidige budgetafsprake niet langer sprake van een één-op-één relatie van subsidie met de omvang van de huur, in de periode voor de huidige budgetperiode was die relatie er wel. Een verlaging van de huur zal dan ook niet zonder een aanpassing van het subsidieniveau kunnen plaatsvinden. Gebeurt dat niet, dan zouden de consequenties volledig ten laste van de gemeentebegroting komen en per saldo een lagere opbrengst van de ingeboekte bezuiniging betekenen.

In genoemde gesprekken werd door de culturele instellingen ook gewezen op het probleem dat was ontstaan door het feit dat al enkele jaren de subsidie niet werd geïndexeerd, maar de verschuldigde huur jaarlijks wel. Ook aan dit aspect zal in de nog uit te brengen nota vastgoed en in de nieuwe subsidiebeschikkingen aandacht worden besteed.

Tijdens de behandeling in de oordeelsvormende raad is gesuggereerd om de vastgoedexponenten uit de exploitatie van de culturele instellingen te halen en door de gemeente uit te laten voeren. Het college is hier geen voorstander van. Dit levert namelijk niet alleen geen besparing op, maar bovendien is het college van mening dat huisvesting een onlosmakelijk onderdeel hoort te zijn van de bedrijfsvoering van de culturele ondernemingen.

Burgemeester en wethouders van Veldhoven,

H.J. de Ruiter
secretaris

drs. J.M.L.N. Mikkers
burgemeester